

Λόγος Κατηχητήριος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς (2020)

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,

ΧΑΡΙΣ ΕΙΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,

ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ

Εὐχαριστήριον ὕμνον ἀναπέμποντες τῷ Θεῷ τῆς ἀγάπης, εἰσερχόμεθα καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, εἰς τὸ στάδιον τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων, τῆς νηστείας καὶ τῆς ἐγκρατείας, τῆς νήψεως καὶ τῆς πνευματικῆς ἐγρηγόρσεως, τῆς φυλακῆς τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς προσευχῆς, τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς αὐτογνωσίας. Ἄρχεται ἡ νέα εὐλογημένη προσκυνηματικὴ πορεία πρὸς τὸ Ἅγιον Πάσχα, τὸ ὁποῖον «ἤνοιξεν ἡμῖν παραδείσου τὰς πύλας». Ἐν Ἐκκλησίᾳ καὶ ὡς Ἐκκλησία, ἀτενίζοντες τὸν Ἀναστάντα Κύριον τῆς δόξης, συμπορευόμεθα ἅπαντες εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κατὰ χάριν θεώσεως, τὴν ὁδηγοῦσαν πρὸς τὰ ὑπερουράνια ἀγαθὰ, «ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν» (Α' Κορ. Β', 9).

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπου τελεσιουργεῖται «τὸ αἰεὶ μυστήριον» τῆς Θείας Οἰκονομίας, τὰ πάντα ἔχουν ἄσειστον θεολογικὸν θεμέλιον καὶ ἀκραιφνῆ σωτηριολογικὴν ἀναφορὰν. Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι οἱ πυλῶνες τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Πορευόμεθα πρὸς τὸν αἰώνιον ἡμῶν προορισμόν, μέσα εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ «αἰεὶ ὑπὲρ ἡμῶν», δέν εἶναι μία «ἀνωτέρα δύναμις», κεκλεισμένη εἰς τὴν ὑπερβατικότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς παντοδυναμίας καὶ τῆς ἀγιότητός της, ἀλλὰ «ὁ ἡμετέραν μορφήν ἀναλαβὼν» προαιώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν νὰ καλέσῃ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς ἀγιότητός Του, εἰς τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν. Ὁ ἐξ ἀρχῆς «ἐλευθερία τετιμημένος» ἄνθρωπος, καλεῖται νὰ ἀποδεχθῆ ἐλευθέρως τὴν θείαν ταύτην δωρεάν. Εἰς τὸ θεανδρικὸν μυστήριον τῆς σωτηρίας, ἡ συνεργία τοῦ ἀνθρώπου λειτουργεῖ καὶ ὡς μαρτυρία ἐν τῷ κόσμῳ περὶ τῆς βιωθείσης εὐεργεσίας -«τί δέ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες;» (Α' Κορ. δ', 7)- διὰ τῆς «οὐ ζητούσης τὰ ἑαυτῆς» ἀγάπης πρὸς τὸν «ἀδελφόν».

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστή εἶναι κατ' ἐξοχὴν καιρὸς βιώσεως αὐτῆς τῆς Χριστοδωρητοῦ ἐλευθερίας. Ἡ νηστεία καὶ ἡ ἄσκησις δέν εἶναι ἔξωθεν ἐπιβληθεῖσα πειθαρχία καὶ ἑτερονομία, ἀλλὰ ἐκούσιος σεβασμὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς πρακτικῆς, ὑπακοή εἰς τὴν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δέν ἀποτελεῖ νεκρὸν γράμμα, ἀλλὰ παρουσίαν ζῶσαν καὶ ζωοποιόν, διαχρονικὴν ἔκφρασιν τῆς ἐνότητος, τῆς ἀγιότητος, τῆς καθολικότητος καὶ τῆς ἀποστολικότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ γλῶσσα τῆς θεολογίας καὶ τῆς ὕμνολογίας ἀναφέρεται εἰς τὸ «χαροποιὸν πένθος» καὶ εἰς τὸ «ἔαρ τῆς νηστείας». Ὁ γνήσιος ἀσκητισμὸς εἶναι πάντοτε χαροποιός, ἑαρινός καὶ φωτεινός. Δέν γνωρίζει δυϊσμούς καὶ διχασμούς, δέν ὑποτιμᾷ τὴν ζωὴν καὶ τὸν κόσμον. Ἡ «καταθλιπτικὴ ἄσκησις», ἡ ὁποία ὁδηγεῖ εἰς «ἀποξήρανσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως», οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μέ τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπου ἡ ἀσκητικὴ ζωὴ καὶ ἡ πνευματικότης διαποτίζονται ἀπὸ ἀναστάσιμον εὐφροσύνην. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, ἡ νηστεία καὶ ἡ ἄσκησις ἐμπεριέχουν μίαν ἐναλλακτικὴν πρότασιν

ζωῆς ἀπέναντι εἰς τόν ὑποσχόμενον ψευδεῖς παραδείσους εὐδαιμονισμόν καί εἰς τόν μηδενιστικόν πεσιμισμόν.

Οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς ὀρθοδόξου ἀσκητικῆς πνευματικότητος εἶναι καί ὁ κοινωνικός χαρακτήρ τῆς. Ὁ Θεός τῆς πίστεώς μας εἶναι «ὁ πῖό κοινωνικός Θεός», «Θεός σχέσεων». Προσφυέστατα ἐλέχθη ὅτι ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι «ἡ ἄρνησις τῆς μοναξιάς». Ἡ ἐξατομίκευσις τῆς σωτηρίας καί τῆς εὐσεβείας, ἡ μετατροπή τῆς ἀσκήσεως εἰς ἀτομικόν κατόρθωμα, ἀγνοοῦν τήν τριαδοκεντρικὴν ὑφήν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος. Ὅταν νηστεύωμεν διὰ τόν ἑαυτόν μας καί κατὰ τό ἰδικόν μας μέτρον, τότε ἡ νηστεία δέν ἐκφράζει τό πνεῦμα τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως. Ἡ πνευματικότης εἶναι ζεῖδωρος παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τό ὅποιον εἶναι πάντοτε «πνεῦμα κοινωνίας». Ἡ γνησία ὀρθόδοξος πνευματική ζωὴ ἀναφέρεται πάντοτε εἰς τήν ἐκκλησιαστικοποίησιν τῆς ὑπάρξεώς μας καί ὄχι εἰς μίαν «πνευματικὴν αὐτοπραγμάτωσιν».

Στοιχοῦντες τῇ ἀφιερῶσει τοῦ τρέχοντος ἔτος ὑπὸ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς «τόν ποιμαντικόν ἀνακαινισμόν καί τήν ὀφειλετικὴν μέριμναν διὰ τήν νεολαίαν», καλοῦμεν τοὺς ὀρθοδόξους νέους καί τὰς νέας νά συμμετάσχουν εἰς τοὺς πνευματικούς ἀγῶνας τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, διὰ νά βιώσουν τό ἀνθρωπολογικόν βάθος καί τό ἀπελευθερωτικόν πνεῦμα τῆς, νά κατανοήσουν ὅτι ὁ ὀρθόδοξος ἀσκητισμός εἶναι ὁδός ἐλευθερίας καί ὑπαρξιακῆς ὀλοκληρώσεως ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς εὐλογημένης ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, πυρὴν τῆς ὁποίας εἶναι τό «ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ». Ἡ ὀρθόδοξος νεότης καλεῖται νά ἀνακαλύψῃ τόν ὀλιστικόν χαρακτήρα τῆς νηστείας, ἡ ὁποία εἰς τό Τριῶδιον ὑμνεῖται ὡς «πνευματικῶν ἀγῶνων ἀρχή», ὡς «τροφή ψυχῆς», ὡς «μήτηρ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων καί πασῶν τῶν ἀρετῶν». Δέν εἶναι ἀπλῶς ἀποχὴ ἀπὸ καθωρισμένας τροφάς, ἀλλὰ ἀγών κατὰ τῆς φιλαυτίας καί τῆς αὐταρεσκείας, εὐαισθησία διὰ τόν πάσχοντα συνάνθρωπον καί ἔμπρακτος βοήθεια πρὸς αὐτόν, εὐχαριστιακὴ χρῆσις τῆς δημιουργίας, ὑπαρξιακὴ πληρότης, κοινωνία ζωῆς καί ἀλληλεγγύη. Ἡ ἄσκησις, ἡ νηστεία, ἡ προσευχή, ἡ ταπεινώσις ἀναδίδουν τό ἄρωμα καί τό φῶς τῆς Ἀναστάσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντλοῦν νόημα καί κατεύθυνσιν. Αὐτὴ, ὡς ἡ πεμπουσία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καί τοῦ ἐσχατολογικοῦ προσανατολισμοῦ τῆς, συνδέει ἀρρήκτως τὴν ζωὴν τῆς ἀσκήσεως μέ τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν, τό μυστήριον τῆς προγεύσεως τῆς ἀνεκλαλήτου χαρᾶς τῆς Βασιλείας τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τό γεγονός ὅτι εἰς τὴν Ὄρθοδοξον Ἐκκλησίαν ἡ Θεῖα Εὐχαριστία διετηρήθη ὡς κέντρον τῆς ζωῆς τῆς, συνδέεται μέ τό ὅτι ἡ Ἀνάστασις εἶναι τό θεμέλιον τῆς πίστεώς τῆς καί ὁ φωτεινός ὀρίζων τῆς ἀσκητικῆς πνευματικότητος καί τῆς καλῆς μαρτυρίας ἐν τῷ κόσμῳ.

Μέ αὐτάς τὰς σκέψεις, ἐπικαλούμεθα ἐν ταπεινώσει τό ἔλεος καί τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, διὰ νά διατρέξωμεν εὐσεβοφρόνως τόν δόλιχον τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, νά φθάσωμεν τό σωτήριον Πάθος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καί, δοξάζοντες τὴν ἄφατον Αὐτοῦ μακροθυμίαν, νά λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει τῆς λαμπροφόρου Ἐγέρσεως Αὐτοῦ, τῆς ἀγαγούσης ἡμᾶς ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἄληκτον Ζωήν.

Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή, βικ΄

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν